

**Verkavelingswijziging fase 1 –
Hondekensmolenstraat/Katteboomstraat,
Izegem**

Archeologienota met beperkte samenstelling

Verslag van de Resultaten

Bureauonderzoek - 2018I66

Colofon

Titel:

Verkavelingswijziging 1 –
Hondekensmolenstraat/Katteboomstraat,
Izegem
Archeologienota met beperkte samenstelling
Verslag van resultaten
Bureauonderzoek – 2018I66

Status: Definitief

Datum: 12 oktober 2018

Auteur: F. Philipsen

Projectbegeleiding: C. Ryssaert en N. Vanholme

Kaartvervaardiging: F. Philipsen

Raaproject: IZHO01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België, Begoniastraat 13, 9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13; 9800 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België BVBA, 2018

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Kader en aanleiding.....	6
1.2.1 Aanleiding.....	6
1.2.2 Geografische situering & huidige situatie van het projectgebied.....	6
1.2.3 Juridische context.....	7
1.2.4 Geplande werken	8
1.3 Opzet en onderzoeksopdracht	8
1.3.1 Opdracht.....	8
2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek	9
2.1 Beschrijvend gedeelte	9
2.1.1 Administratieve gegevens	9
2.1.2 Archeologische voorkennis	9
2.1.3 Onderzoeksopdracht	9
2.1.4 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek	10
2.2 Resultaten	11
2.2.1 Aardkundige gegevens	11
2.2.2 Archeologische gegevens	13
2.3 Archeologisch verwachtingsmodel.....	18
2.4 Beantwoorden van de onderzoeksvragen	19
2.5 Assessment.....	21
3 Bibliografie	25
4 Bijlages.....	26

Samenvatting

Plannen om een deel van de relatief nieuwe verkaveling van de percelen in de noordwestelijke hoek tussen de Hondekensmolenstraat en de Katteboomstraat te wijzigen, noodzaakten het opstellen van een archeologienota. In functie van een eerste verkaveling werd er op deze (en de aanliggende) percelen reeds in 2011 een archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Dit proefsleuvenonderzoek leidde tot de uitvoering van een vlakdekkende opgraving iets ten noordwesten van het plangebied. Tijdens de opgraving werden er in de moeilijk leesbare bodem sporen gevonden die dateren uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwste tijd.

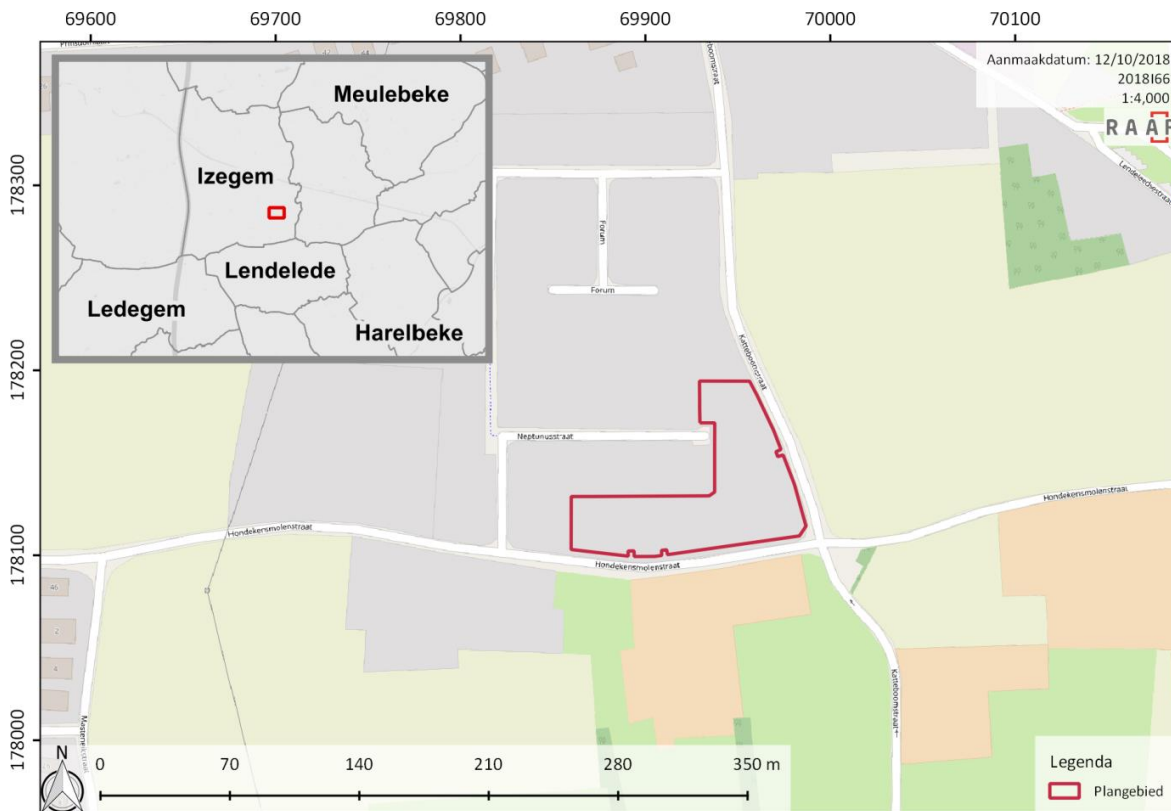
Op basis van de aangetroffen resten tijdens het proefsleuvenonderzoek kon worden ingeschat dat binnen het huidige plangebied slechts sporen van landindeling en leemwinning uit deze laatste periode te verwachten zijn. In dit opzicht is zou verder onderzoek van het terrein met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot nuttige kenniswinst. In dit kader werd een archeologienota met beperkte samenstelling uitgewerkt en is verder archeologisch onderzoek niet van toepassing.

1 Inleiding

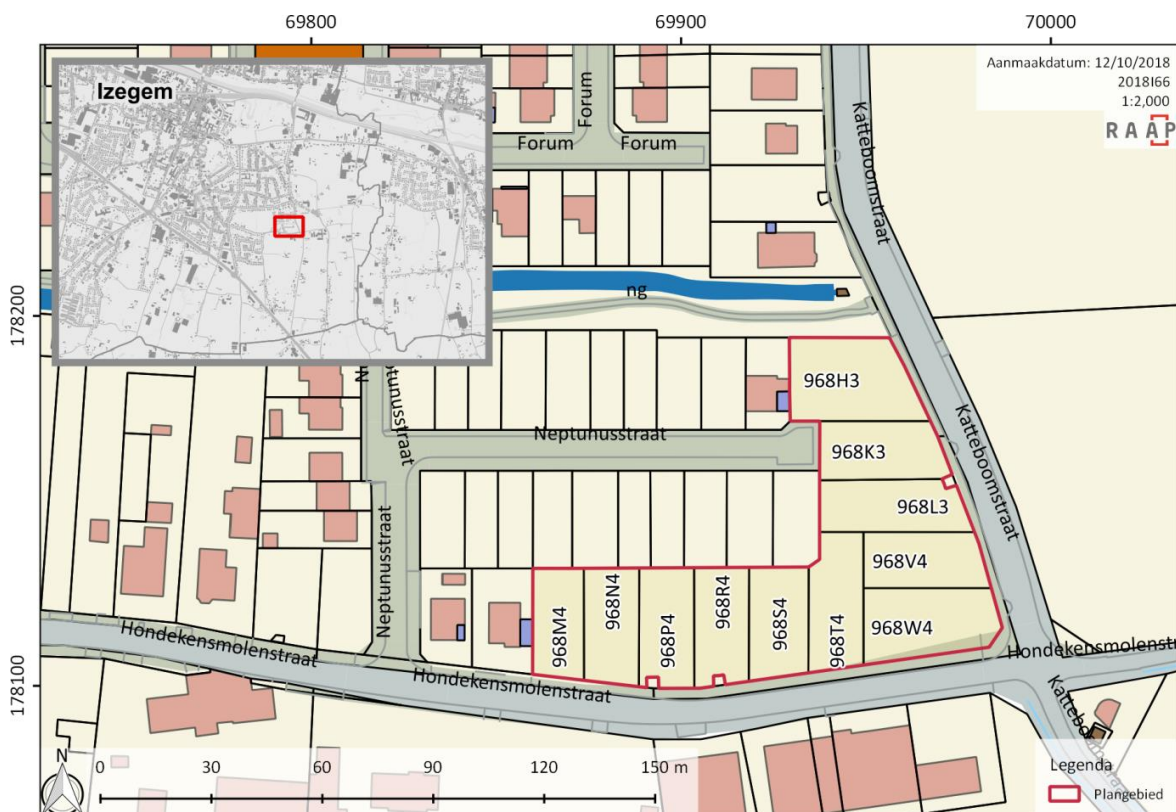
1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed:*
Voor elke fase van vooronderzoek is een projectcode bekomen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze projectcode is op alle documenten van het vooronderzoek, registratie, verpakking van vondstenmateriaal en verpakking van stalen aangebracht.
2018I66 bureauonderzoek
- *Onderzoekskader:* opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden
- *Erkend archeoloog:* RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)
- *Naam plangebied en/of toponiem:* Hondekensmolenstraat-Katteboomstraat Izegem
- *Adres:* Hondekensmolenstraat (nabij nummer 73)
- *Deelgemeente/Gemeente:* Izegem
- *Provincie:* West -Vlaanderen

Opp. Plangebied	5759.27	
Bounding Box	Xmin	69859.85
	Ymin	178099.3
	Xmax	69986.9
	Ymax	178194.2
Opp. Betr. Percelen	5759.27	
Kadastrale informatie percelen	IZEGEM 3 AFD/ Sectie: B/ Percelen: 968L3, 968T4, 968W4, 968R4, 968S4, 968K3, 968H3, 968V4, 968N4, 968P4, 968M4	

figuur 1: Kaartweergave van de omgeving van het projectgebied op OpenStreetMap. De inzetkaart links boven geeft d.m.v. een rode rechthoek de positie van de meer ingezoomde kaartweergave aan. Bron: AGIV, 2018a; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.

figuur 2: Kaartweergave van het projectgebied en de betrokken percelen. De inzetkaart links boven geeft d.m.v. een rode rechthoek de positie van de grotere kaartweergave aan in een ruimere context. Bron: AGIV, 2018a.

1.2 Kader en aanleiding

1.2.1 Aanleiding

RAAP België heeft in oktober 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van het plangebied Hondekensmolenstraat-Katteboomstraat Izegem. Directe aanleiding vormt de geplande wijziging van de verkaveling van 11 loten met bijhorende infrastructuur ter hoogte van de Hondekensmolenstraat te Izegem.

Het terrein waar deze loten zich bevinden werd in 2011 reeds onderworpen aan een archeologisch proefsleuvenonderzoek, maar omwille van nieuwe wetgeving bleek het noodzakelijk een archeologienota op te stellen. **Deze archeologienota zal er een zijn met een beperkte samenstelling omdat verder archeologisch onderzoek ter hoogte van het terrein met hoge waarschijnlijkheid niet zal leiden tot nuttige kenniswinst.**

In dit eerste hoofdstuk zullen algemene gegevens met betrekking tot het plangebied en de opzet van deze archeologienota bondig worden belicht alvorens in het tweede hoofdstuk de redenen voor het uit laten van verder archeologisch onderzoek zullen worden onderbouwd.

1.2.2 Geografische situering & huidige situatie van het projectgebied

Het plangebied is te situeren te Izegem, niet ver ten zuidoosten van het stadcentrum. Het plangebied ligt aan de kruising van de Hondekensmolenstraat en de Katteboomstraat in een zone die recentelijk werd verkaveld. De Neptunusstraat is bij deze recente verkavelingen aangelegd rondom het zuidwestelijke deel van het plangebied (figuur 1).

De percelen die bij de geplande wijzigingen in de verkaveling betrokken zijn liggen op dit moment braak, maar zijn deels begroeid met gras voor zo ver dit kan worden beoordeeld op basis van recente luchtfotografie (figuur 3). Het plangebied heeft een totale oppervlakte van circa 5760 m².

figuur 3: Recente luchtfoto (2017) waarop het plangebied is aangeduid. Bron: AGIV, 2018b.

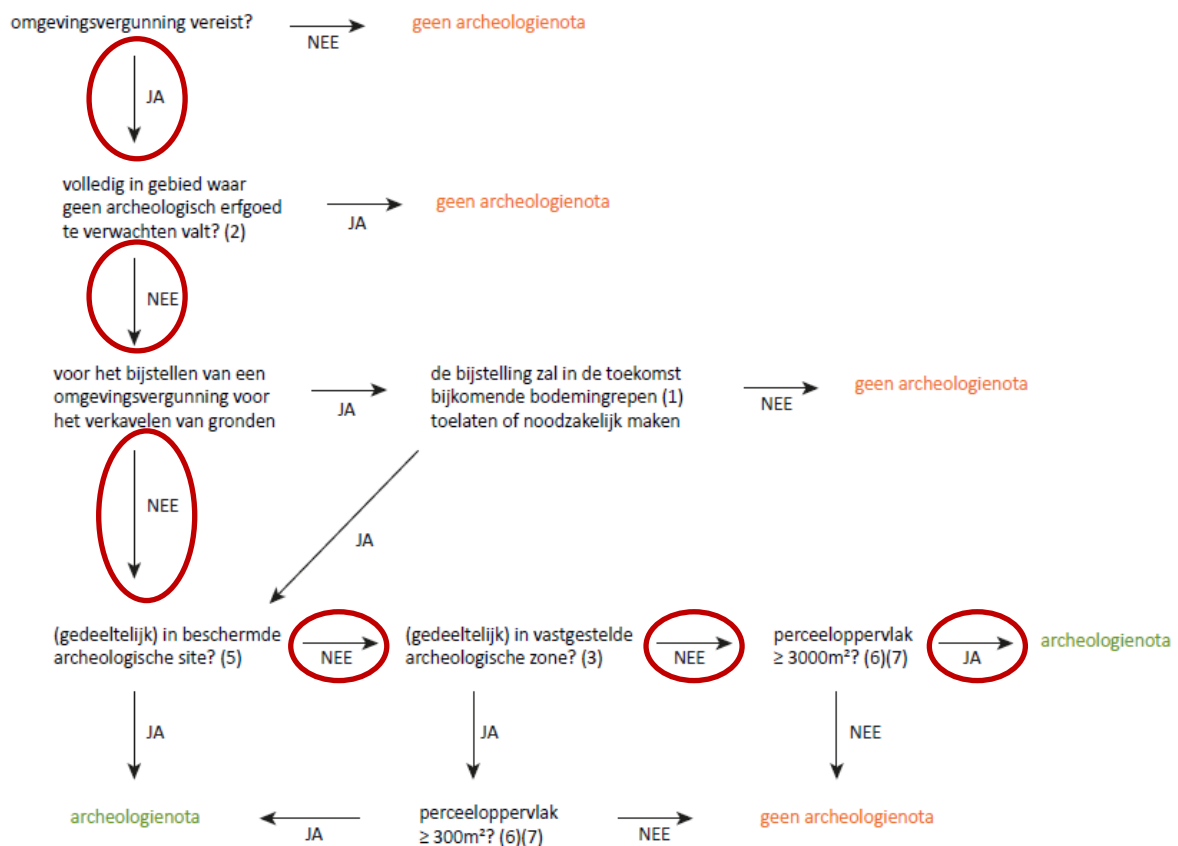
1.2.3 Juridische context

Het archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de archeologienota Hondekensmolenstraat-Katteboomstraat Izegem die door RAAP België ter bekrachtiging is voorgelegd aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het plangebied is niet gelegen binnen een ‘vastgestelde archeologische zone’. Daarnaast is het ook niet in een gebied zonder archeologisch erfgoed gelegen zoals deze zijn vastgesteld in het besluit van de administrateur-generaal van 22 mei 2018.¹

De bodemingrepen die zullen optreden ten gevolge van de wijzigingen in de verkaveling zijn mogelijk bedreigend voor eventuele archeologische resten. De bekrachtigde archeologienota dient bij de aanvraag van de vergunning te worden toegevoegd krachtens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013. De aanvraag van vergunning betreft immers een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden voor een oppervlak van 5760 m² van de betrokken percelen. Hierdoor worden de gestelde oppervlaktegrenzen overschreden, waardoor het opstellen van een archeologienota noodzakelijk is.

De criteria wanneer een archeologienota verplicht is, worden hieronder aangeduid op de beslissingsboom van het agentschap Onroerend Erfgoed.

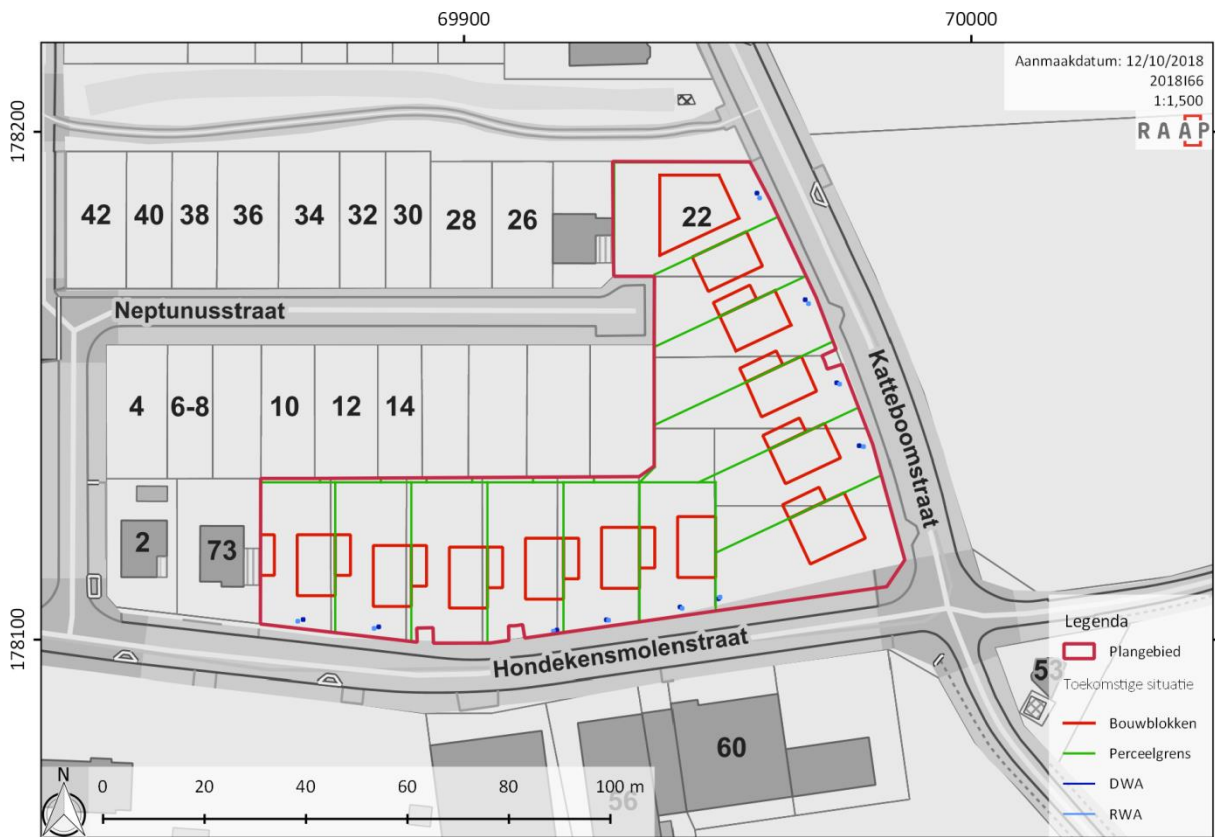

figuur 4 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

¹ <https://geo.onroerenderfgoed.be>

1.2.4 Geplande werken

De geplande werken omvatten het wijzigen van de verkaveling van de betrokken kadastrale percelen en het bebouwen van de hierbij gevormde percelen met vooralsnog niet nader gespecificeerde bouwblokken (figuur 5). Daarom dient er vanuit te worden gegaan dat de ondergrond van de kavels en alle hierin aanwezige niveaus die mogelijk archeologische resten bevatten volledig kunnen worden verstoord ten gevolge van deze verkaveling.

figuur 5: Projectie van de plannen voor de vernieuwde verkaveling van de percelen in het plangebied. Bron: AGIV, 2018a.

1.3 Opzet en onderzoeksoopdracht

1.3.1 Opdracht

Het archeologisch vooronderzoek heeft in het algemeen als opdracht het inventariseren, waarderen en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied.

In dit specifieke geval is er echter al meer informatie beschikbaar over de archeologie in de ondergrond van het plangebied dan dat er bij menig ander archeologisch onderzoekstraject voorhanden is. Daarom kan er een archeologienota met beperkte samenstelling worden opgesteld, die er op gericht is aan te tonen dat archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied geen verdere kenniswinst zal opleveren.

2 Verslag van resultaten: bureauonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

- Projectcode agentschap Onroerend Erfgoed: 2018I66

2.1.2 Archeologische voorkennis

- Het plangebied ligt niet in een gebied zonder archeologisch erfgoed zoals deze zijn vastgesteld in het Ministerieel besluit van 1 juli 2016.²
- Het plangebied is niet gelegen binnen een 'vastgestelde archeologische zone'.³
- Het plangebied maakte deel uit van een grootschalig archeologisch onderzoek (zie 2.2.2).

2.1.3 Onderzoeksopdracht

2.1.3.1 Doelstelling

Omdat er over het plangebied en de aangrenzende percelen reeds veel informatie beschikbaar is die het mogelijk maakt te stellen dat het plangebied een laag potentieel heeft op archeologische kenniswinst zal deze bureaustudie zich op deze bronnen toeleunen. Daarbij zal er dus slechts beperkt of niet in worden gegaan op de minder relevante onderdelen van een reguliere archeologienota.

2.1.3.2 Wetenschappelijke vraagstelling

In het kader van dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd. Ze zijn onderverdeeld in drie categorieën die elk een onderdeel van de doelstelling weerspiegelen: Ondergrond en landschapsgeschiedenis, archeologische resten en impact van de geplande bodemingrepen. De beantwoording van deze onderzoeksvragen zal ons in staat stellen te beredeneren waarom archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied geen toegevoegde waarde zal hebben.

Ondergrond en landschapsgeschiedenis:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
 - a. Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
 - b. Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

² ONROEREND ERFGOED, 2018

³ ONROEREND ERFGOED, 2018

Archeologische resten:

- III. Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?
 - a. Wat is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
 - b. Wat is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- IV. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
 - a. Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - b. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Impact van geplande bodemingrepen:

- V. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- VI. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

2.1.3.3 *Randvoorwaarden*

- Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk 3.0.
- Het betreft een archeologienota met beperkte samenstelling

2.1.4 *Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek*

Omdat het huidige projectgebied reeds deel uitmaakte van **recent archeologisch onderzoek** vormde de rapporten die op basis van dit onderzoek werden geproduceerd de grootste informatiebron voor deze nota. Het gaat enerzijds om het rapport van het vooronderzoek met ingreep in de bodem: *'Archeologisch proefsleuvenonderzoek Izegem-Hondekensmolenstraat'*. Anderzijds zal het vlakdekkende onderzoek aan bod komen: *'Antea rapport: Maiorum Consuetudini deditus. Transformaties en ontwikkeling van een rurale gemeenschap in de Mandelvallei: Gallo-Romeins en middeleeuws tijdsvak ter hoogte van de Hondekensmolenstraat in Izegem.'*⁴

Kaartmateriaal dat in dit rapport is weergegeven is samengesteld door middel van Qgis. Daarbij werd dankbaar gebruik gemaakt van de kaarten die via Geopunt en het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen ter beschikking werden gesteld.

⁴ Wuyts & Teetaert, 2011; Ryssaert, 2014.

2.2 Resultaten

2.2.1 Aardkundige gegevens

Omdat er in beide archeologische onderzoeken die aan het huidige vooraf gingen reeds aandacht werd besteed aan de aardkundige geschiedenis van het plangebied en de hier uit voortkomende bodemopbouw zal er in deze paragraaf slechts een beknopt overzicht worden gegeven. Hierbij zal een inventarisatie van een groot aantal beschikbare kaarten die over deze onderwerpen meer informatie geven niet in acht worden genomen omdat er tijdens beide onderzoeken voldoende kennis over de bodem is verworven op het veld.

Het plangebied, gelegen op de zuidelijke flank van het dal van de Mandel, ken een weinig complexe bodemopbouw in het relevante deel van de ondergrond. Tertiaire klei (ruim 47 miljoen jaar oud) vormt het substraat voor de jongere sedimenten die aan het einde van het Pleistoceen werden afgezet. Her en der werd deze klei aangetroffen bij de proefsleuvenonderzoeken en de daar op volgende opgraving, wat illustreert dat deze hier plaatselijk zeer dicht onder het oppervlak voorkomt (enkele decimeters diep).⁵

Op deze zeer oude klei werd gedurende het Laat Pleistoceen een laag door de wind aangevoerd lichte zandleem gevormd. Deze vormt vandaag de dag nog altijd het oppervlak van het plangebied, maar heeft enkele veranderingen ondergaan.⁶ Bodemvorming is hiervan veruit de oudste: onder invloed van klimaat en andere omgevingsfactoren werden kleimineralen en andere oplosbare stoffen in de bodem verplaatst waardoor een uitspoelingslaag (E-horizont) en een aanrijkingslaag (B-horizont) ontstonden.⁷

Noch in het proefsleuvenonderzoek, noch in de opgraving die hier op volgde net buiten het huidige plangebied werden deze bodemhorizonten echter herkend op het overgrote deel van het terrein. Er werd meestal enkel onderscheid gemaakt tussen een of twee ploeglagen, het geoxideerde (en sterk gevlekte) deel van de moederbodem en de gereduceerde moederbodem.⁸ Interpretaties van deze situatie wijzen op de bewerking van de grond als oorzaak van dit verschijnsel: ploegen en het lokaal ophogen van de grond hebben het onderscheiden van de bodemhorizonten horizonten onmogelijk gemaakt doordat het bovenste sediment vrijwel compleet gehomogeniseerd is.⁹

⁵ WUYTS & TEETAERT, 2011, pp. 14–15; RYSSAERT, 2014, p. 44; DOV, 2018b

⁶ DOV, 2018a

⁷ VAN RANST & SYS, 2000

⁸ WUYTS & TEETAERT, 2011, pp. 14–15; RYSSAERT, 2014, pp. 43–44

⁹ RYSSAERT, 2014, p. 47.

figuur 6: Foto van profiel 2 (proefsleuf 4) gemaakt bij het proefsleuvenonderzoek in 2011 (Bron: RYSSAERT, 2014, fig. 1.6)

Hoewel de bodemopbouw in het plangebied weinig complex is heeft deze wel grote gevolgen voor de conserveringsgraad van archeologische resten in de bodem. Het al dan niet door menselijk ingrijpen veroorzaakte roeren van de bovenste decimeters van het bodemprofiel heeft er toe geleid dat de bewaarde archeologische grondsporen erg beschadigd zijn en dat een deel vermoedelijk totaal is verdwenen. Enkel de diepere sporen zoals greppels, waterputten, grafkuilen en diepe paalkuilen zijn bewaard gebleven, en dat zelfs maar deels.¹⁰

Zo zijn er bijvoorbeeld drie brandresten graven gevonden waarvan slechts de onderste 7 tot 15 centimeter kon worden aangetroffen. Het gevolg hiervan is een aanzienlijk verlies van informatie omdat er in de verdwenen (delen) van de grondsporen artefacten zouden kunnen hebben gezeten. Dergelijke artefacten zouden de basis kunnen hebben gevormd voor nauwkeurigere dateringen of een diepgaandere interpretatie van de sporen en het aanleggen hiervan.¹¹

Tenslotte dient er vermeld te worden dat er een veelvoud van natuurlijke sporen werd waargenomen die zijn gevormd door bioturbatie. Hierbij kunnen zowel dieren als planten een rol hebben gespeeld. De meest impactvolle hiervan zijn echter de kuilen die ontstaan bij bomen die door de wind ontworteld zijn. Deze kuilen hebben verschillende grote bleke sporen opgeleverd die het archeologische vlak moeilijk leesbaar kunnen maken of zelfs aan kunnen worden gezien voor archeologische sporen.¹²

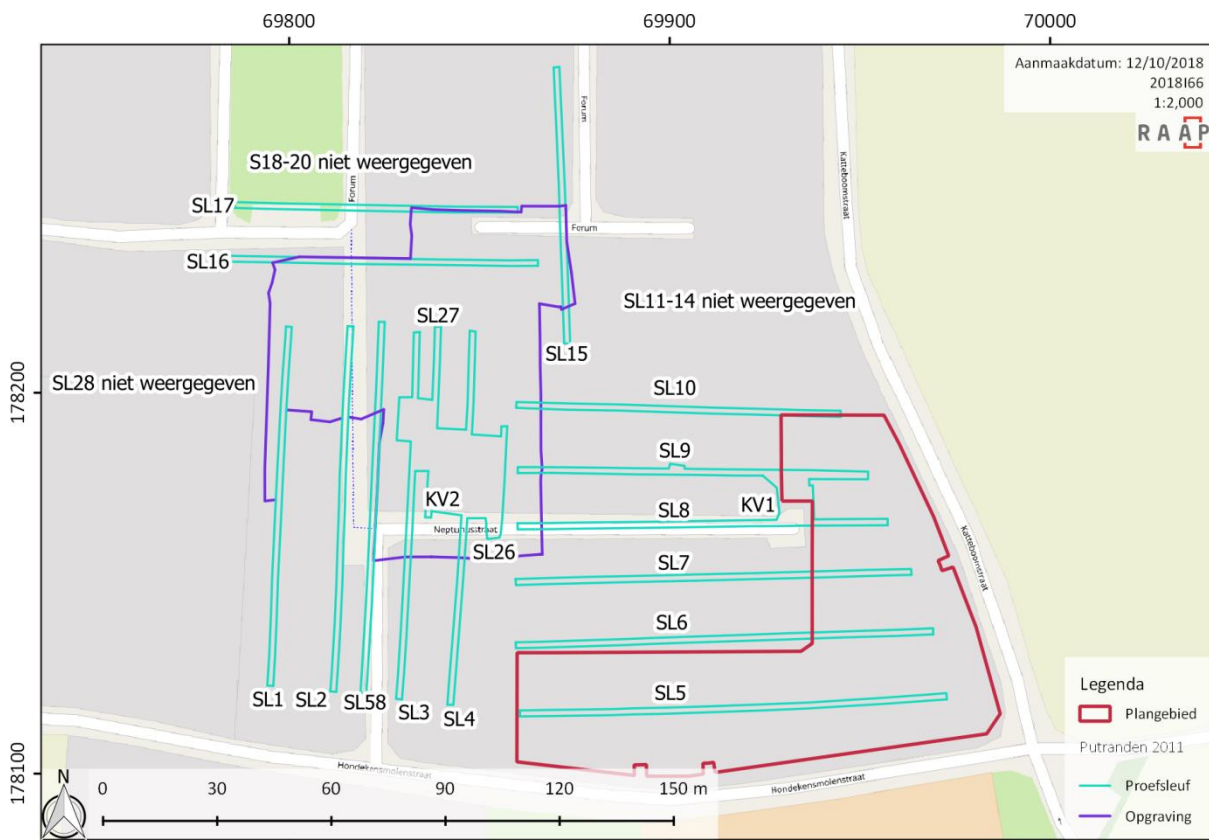
¹⁰ RYSSAERT, 2014, p. 48.

¹¹ RYSSAERT, 2014, pp. 58–59.

¹² WUYTS & TEETAERT, 2011, pp. 14, 17, 21; RYSSAERT, 2014, pp. 52, 56–58, 62, 69, 97.

2.2.2 Archeologische gegevens

Zoals er in het inleidende hoofdstuk werd gesteld werd er op het terrein van de hier beschouwde percelen reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek werd beschreven in het onuitgegeven rapport “*Archeologisch proefsleuvenonderzoek Izegem-Hondekensmolenstraat*” van GATE-archeologie¹³ dat in onderaanneming van Antea Group een proefsleuvenonderzoek uitvoerde. Dit onderzoek vond plaats in het voorjaar van 2011 en werd korte tijd later opgevolgd door een opgraving in een beperkt deel van het onderzochte gebied (ten noordwesten van het huidige projectgebied). Antea Group voerde deze opgraving uit en rapporteerde hierover in het rapport “*Maiorum Consuetudini deditus. Transformaties en ontwikkeling van een rurale gemeenschap in de Mandelvallei: Gallo-Romeins en middeleeuws tijdvak ter hoogte van de Hondekensmolenstraat in Izegem.*”¹⁴

figuur 7: Overzicht van de relevante putranden van het onderzoek uitgevoerd in 2011. SL= sleuf, KV= kijkvenster. Bron: RYSSAERT, 2014 ongepubliceerd kaartmateriaal; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.

2.2.2.1 Proefsleuvenonderzoek voorjaar 2011

Het huidige plangebied beslaat slechts een klein deel van het oppervlak dat in de onderzoeken uit 2011 in beschouwing werd genomen. De 5760 m² van het huidige plangebied bedraagt bijna helft van het oppervlak dat tijdens het **proefsleuvenonderzoek** werd blootgelegd (een kleine 12.000 m²,

¹³ Wuyts & Teetaert, 2011.

¹⁴ Ryssaert, 2014.

ca. 11% van het onderzochte oppervlak). Bij dit proefsleuvenonderzoek bevond het huidige projectgebied zich in het uiterste zuidoosten van het onderzochte gebied en werd het projectgebied doorsneden door **sleuf 5 en de oostelijke uiteindes van sleuven 6 tot en met 10**.¹⁵

Het onderzoek leverde minder sporen op dan verwacht, maar een aantal gaven zeer duidelijke aanwijzingen voor het bestaan van waardevolle archeologische resten in de bodem. Er werden resten gevonden daterend uit de Romeinse tijd, middeleeuwen en jonger. De belangrijkste waren een Romeins brandrestengraf (in het westen van het onderzochte gebied) met een rijk assemblage van grafgiften en een deelgebied wat verspreid over zes proefsleuven een groot aantal middeleeuwse paalsporen en greppels opleverde.¹⁶ Een enkele afslag die is gevormd bij het maken van stenen werktuigen werd overigens gevonden in het uiterste westen van het onderzochte gebied (sleuf 30). Deze duidt mogelijk op een oudere menselijke aanwezigheid in het plangebied, maar de afwezigheid van dergelijke resten in de overige proefsleuven gaf hiertoe geen verdere aanwijzingen.¹⁷

Deze zone met middeleeuwse sporen bevond zich ten (noord-) westen van het huidige plangebied (t.h.v. sleuven 4-6 en 26-27 zie figuur 7). Ten tijde van het proefsleuvenonderzoek werd er gespeculeerd over de aanwezigheid van één of meerdere erven of mogelijk een deel van een nederzetting omdat er verschillende gebouwstructuren konden worden onderscheiden.¹⁸

Tussen sleuven 8 en 9 werd een kijkvenster (nr. 1, figuur 8) aangelegd dat nu op de rand van het huidige projectgebied ligt. Hier werd een (weer opgevulde) kleiwinningskuil aangetroffen. Omwille van deze interpretatie werd er een verwachting opgesteld dat er mogelijk een baksteenveldoven in de directe omgeving zou kunnen worden verwacht. Deze kuil en de mogelijk aanwezige oven zouden dateren uit de nieuwe tijd, net als een groot aantal grachten (geassocieerd met perceel indelingen) waarvan resten werden aangetroffen.¹⁹

Hoewel er niet wordt beschikt over tekeningen van de aangelegde vlakken ter hoogte van het projectgebied, kan er op basis van de bijlagen van het rapport van Wuyts nog een en ander worden gezegd over de sleuven die (deels) in het huidige projectgebied vallen. Deze informatie is beperkt tot op het niveau van de gehele sleuven en het is niet bekend om welk deel van de sleuven het gaat, dus met uitzondering van sleuf 5 bestaat een grote kans dat de sporen buiten het huidige projectgebied werden aangesneden.

Hoe dan ook kan er worden gesteld dat er in deze sleuven geen vondsten werden geregistreerd uit welke archeologische periode dan ook. De sporen die in deze sleuven werden geregistreerd zijn er in kleine getalen: vijfendertig al met al. Slechts vier hiervan liggen in sleuf 5 en een aantal zijn zeker gesitueerd ter hoogte van kijkvenster 1.²⁰ Van vijfendertig sporen werden **er zeven (mogelijk acht) als recent geïnterpreteerd en nog eens 8 als natuurlijk**. Van de twintig overige sporen werden **er vijf als gracht** geïnterpreteerd en één als greppel, terwijl de overige sporen niet van een interpretatie

¹⁵ RYSSAERT, 2014, p. 25.

¹⁶ RYSSAERT, 2014, p. 25.

¹⁷ RYSSAERT, 2014, p. 118.

¹⁸ RYSSAERT, 2014, pp. 25–26.

¹⁹ WUYTS & TEETAERT, 2011, pp. 16–17; RYSSAERT, 2014, p. 26.

²⁰ WUYTS & TEETAERT, 2011 Bijlage 7.

werden voorzien. Deze sporen werden geïnterpreteerd als **sporen uit de nieuwste tijd**.²¹ Het is hierdoor duidelijk dat de sporendichtheid in dit deel van het plangebied zeer laag was.

figuur 8: Overzichtsfoto van het grote spoor in kijkvenster 1 (in het noorden van het huidige projectgebied). De grijsbruine vlek wordt geïnterpreteerd als kleiwinningskuil of drinkpoel (WUYTS & TEETAERT, 2011, fig. 12).

2.2.2.2 Opgraving zomer 2011

Na de afronding van het proefsleuvenonderzoek stond de vraag centraal wat de aard van de middeleeuwse sporenconcentratie ten (noord-) westen van het huidige plangebied was en of er voor deze site een specifieke ontwikkelingsgeschiedenis kon worden achterhaald. Om deze vraag te beantwoorden werd een zone rond de sporenconcentratie afgebakend en **vlakdekkend opgegraven**. **Het deel waarbinnen het voorliggend plangebied is gelegen werd NIET geselecteerd voor verder onderzoek, en dit omwille van de weinig archeologisch relevante sporen.** Daarbij werden 337 sporen waargenomen, al dan niet van een natuurlijke oorsprong (figuur 9).

Een van de opmerkingen die daarbij werd gemaakt is dat de **gaafheid van de bodem matig tot slecht** was. Er werd verwacht een bodem met een sterk verbrokkelde inspoelingslaag (B-horizont) aan te treffen, maar hiervan bleek het volledige profiel te zijn uitgewist. Effectief is dus de roeringsgraad van het bovenste deel van de ondergrond hoog en dit had dan ook zijn weerslag op de archeologie in

²¹ WUYTS & TEETAERT, 2011, p. 29, Bijlage 8.

de ondergrond. Ondiepe sporen zijn uitgewist en enkel de dieper ingesneden sporen konden worden teruggevonden.²²

Hoewel het onderzoek zich richtte op de middeleeuwse bewoning van het plangebied werden er in de eerste plaats verschillende **inheems-Romeinse** sporen aangetroffen. Deze bevonden zich met name in het meest noordelijke deel van het opgegraven gebied, hoewel één greppel zich ook vanuit het noorden uitstrekte tot in het meest zuidelijke deel van het opgravingsvlak (wanneer deze doorgetrokken zou worden in zuidelijke richting zou deze bijna exact op de westelijke grens van het huidige projectgebied, perceel 968M⁴, aansluiten).

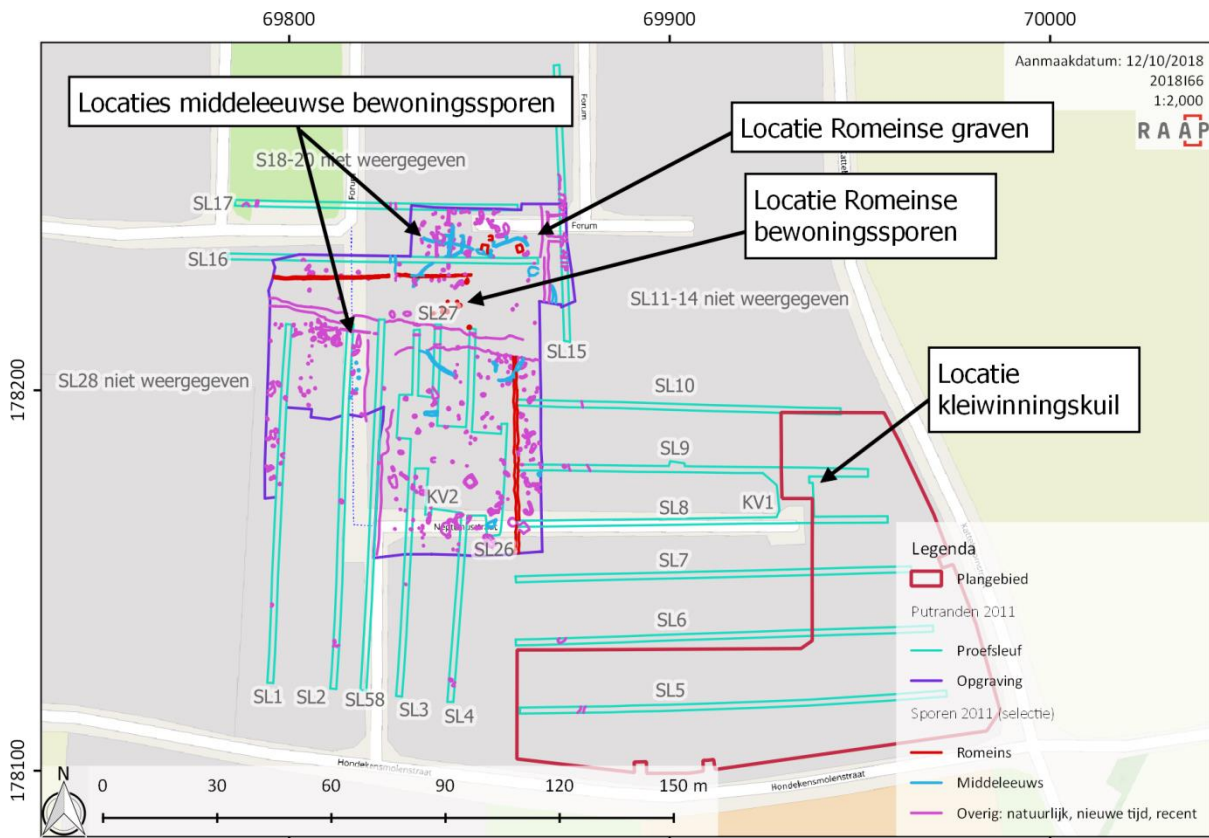
De meest noordelijke Romeinse sporen zijn brandrestengraven (gedateerd in de 1^e-eeuw v. Chr.) zoals ook in het voorafgaande proefsleuvenonderzoek werden aangetroffen. Enkele van de sporen ten zuiden hiervan konden worden toegeschreven aan een erf, bestaande uit een huis, enkele greppels en een associatie van enkele andere paalsporen. Tezamen met aardewerkvondsten duiden deze sporen duidelijk op bewoning van het plangebied ten tijde van de Romeinse periode. Het is echter niet duidelijk hoe de bij de opgraving aangetroffen sporen van bewoning en begravingen zich verhouden tot het graf dat in het vooronderzoek werd aangetroffen. Mogelijk gaat het om één aaneengesloten grafveld dat zich ten westen van het huidige plangebied uitstrekte.²³

Twee hypothesen worden aan de Romeinse resten toegekend wanneer deze worden samengevoegd met de Romeinse sporen die in het proefsleuvenonderzoek werden aangetroffen. De eerste stelt dat er mogelijk een *enclosure* werd aangetroffen dat al dan niet kan worden gerelateerd aan de graven en het aangetroffen erf. De tweede hypothese stelt dat er mogelijk een zuidoost-noordwest georiënteerde weg aanwezig was in ten westen van de opgegraven zone die al dan niet gelijktijdig met de Romeinse bewoning in gebruik was.²⁴ In beide gevallen lijkt dit niet direct de verwachting te verhogen voor het aantreffen van Romeinse resten in het huidige projectgebied, omdat de dichtstbijzijnde Romeinse sporen die in het noorden van de vlakopgraving blijven.

²² RYSSAERT, 2014, pp. 43–49, 51–52.

²³ RYSSAERT, 2014, pp. 52–58, 114.

²⁴ RYSSAERT, 2014, p. 63.

figuur 9: Weergave van een selectie van de sporen die werden aangetroffen bij het proefsleuvenonderzoek en de opgravingen in 2011. De selectie van de weergegeven sporen werd gemaakt door Antea en legt de focus op de sporen nabij de opgraving. Sporen in het huidige plangebied zijn hierdoor grotendeels niet weergegeven. Bron: RYSSAERT, 2014 ongepubliceerd kaartmateriaal; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.

Naast de onverwachtse vondst van meer Romeinse resten bleken ook de wél verwachte sporen uit de **middeleeuwen** aanwezig. Wat echter niet werd verwacht is dat deze sporen zich met name aftekende ten noorden van de initieel afgebakende zone die zou worden opgegraven. Het gaat hierbij om een groep sporen die gerelateerd kunnen worden aan bewoning: kuilen, greppels en een waterput. In de groep kuilen werden verschillende structuren onderscheiden: een kleine rechthoekige spieker en een aantal mogelijke huizen of bijgebouwtjes. Een chronologische sequentie van het oprichten en het buiten gebruik raken van de verschillende structuren kon niet worden opgesteld op basis van het schaarse aardewerk dat bij de opgraving werd aangetroffen. Het is in elk geval duidelijk dat vanaf de vroege tot en met de late middeleeuwen activiteiten op en rond het opgegraven terrein hebben plaatsgevonden. De resultaten wijzen er op dat het aangetroffen erf dat bij deze sporen hoorde zich vermoedelijk verder naar het noorden of noordwesten uitstreckte.²⁵

Tenslotte werd er bij de opgravingen een reeks **post-middeleeuwse** sporen en vondsten aangetroffen. Deze komen voor over het gehele opgegraven gebied (maar met name in het westen) en dateren van zo vroeg als de 16^e-eeuw (aardewerk) tot en met de moderne tijd (plastic). Hoewel het aangetroffen aardewerk gebruikt zal zijn geweest in de context van huis en keuken werd het aangetroffen in greppels die vermoedelijk dicht zijn gestort met afval uit dergelijke contexten. Zowel de aangetroffen sporen als deze storten wijzen er volgens de auteurs van het opgravingsrapport dus

²⁵ RYSSAERT, 2014, pp. 111–113.

niet op dat er in de directe nabijheid van de aangetroffen sporen resten van bewoning kunnen worden verwacht.²⁶

2.3 Archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de hiervoor samengevatte gegevens die werden gedestilleerd uit de onderzoeksrapporten van de eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken die plaatsvonden op en nabij het huidige plangebied kan een nauwkeurig archeologisch verwachtingsmodel worden opgesteld. Bij het proefsleuvenonderzoek werd namelijk al een aantal proefsleuven tot in het huidige projectgebied getrokken en de toegevoegde informatie van de opgraving net ten noordwesten van het plangebied heeft ons inziens geen gevolgen voor de conclusies die op het eerst uitgevoerde onderzoek werden getrokken met betrekking tot het huidige plangebied.

Hoewel de verkavelde zone ten noorden van de Hondekensmolenstraat veel archeologische resten heeft opgeleverd werden deze hoofdzakelijk ten (noord-) westen van het huidige projectgebied aangetroffen. Het gaat hierbij om sporen en resten van bewoning in de Romeinse periode (1^e-eeuw v. Chr.) en in de middeleeuwen (1000-1200), alsook sporen uit de nieuwe- tot en met de moderne tijd. Op basis van deze sporen werd er geconcludeerd dat er in beide archeologische periodes vermoedelijk meer activiteiten zullen zijn geweest die archeologische resten hebben nagelaten. Het sterke vermoeden werd uitgesproken dat deze zich verder naar het noorden en het westen zullen bevinden.

Dat wil zeggen dat het huidige projectgebied wordt gevrijwaard van archeologische verwachtingen op basis van de opgravingsresultaten. Er wordt daarom niet verwacht dat er zich sporen uit de relevante archeologische periodes voor zullen doen in het huidige projectgebied. Hierdoor blijft de verwachting op basis van het proefsleuven onderzoek geldig: in deze hoek van het recentelijk verkavelde terrein zullen **waarschijnlijk enkel wat sporen uit de Nieuwste tijd** worden aangetroffen. Vermoedelijk gaat het hierbij **niet om sporen van bewoning, maar van landindeling- en gebruik:** greppels en grachten om percelen af te bakenen en mogelijk de grondwaterstand te regelen en kuilen en restanten die met de productie van bakstenen kunnen worden geassocieerd. De **archeologische waarde van degelijke sporen uit deze periode is zeer beperkt** en het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft al veel informatie over het landgebruik ter hoogte van het plangebied opgeleverd.

²⁶ RYSSAERT, 2014, pp. 91–95.

2.4 Beantwoorden van de onderzoeksvragen

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
 - a. Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
 - b. Welke geomorfologische processen zijn bekend?

De opbouw van de ondergrond van het plangebied is vrij simpel: een ondiep gelegen klei van ruim 47 miljoen jaar oud vormt het substraat waarop ruim tienduizend jaar geleden een licht zandleem pakket werd afgezet door de wind. In dit pakket vormde zich onder een langdurig stabiel oppervlak een bodem, maar het overgrote deel van de bodemhorizonten werd door de vorming van de bouwvoor grotendeels weer uitgewist.

- II. Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?

Het langdurig stabiele oppervlak van de lichte zandleem dat duizenden jaren geleden werd gevormd is een zeer interessant archeologisch niveau omdat er gedurende deze gehele periode mensen aan dit oppervlak kunnen hebben geleefd. De vorming van de bouwvoor heeft echter gezorgd voor de vermenging van een deel van het oppervlakkige sediment, waardoor dit geen intacte archeologische context meer is. Het is het sediment juist onder deze bouwvoor waar het archeologische niveau zich vandaag de dag aftekent, omdat diepe bodemsporen in dit sediment wel deels bewaard zijn gebleven.

Archeologische resten:

- III. Zijn er reeds gekende archeologische gegevens binnen en in de omgeving van het plangebied?
 - c. Wat is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
 - d. Wat is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?

In het plangebied zelf werden er bij het proefsleuvenonderzoek door GATE enkele sporen aangetroffen die dateren uit de nieuwste tijd. Het gaat om enkele grachten en greppels en een grote kuil die vermoedelijk is gegraven in functie van baksteenproductie.

Nabij het plangebied werden in dit onderzoek ook Middeleeuwse resten aangetroffen en leverde de opgraving van de zone rond deze resten ook Romeinse resten op. De Romeinse resten bestaan uit een aantal graven en een serie grondsporen die tot een erf van een rurale woning kunnen worden gerekend. Op basis van de bevindingen werd gesteld dat verdere sporen van bewoning en begravingen zich meer naar het noorden en het westen zouden bevinden (verder van het huidige plangebied).

De Middeleeuwse resten duiden eveneens op een fase van bewoning van het plangebied met agrarische doeleinden. Ook voor de resten uit deze fase geldt dat er geen verhoogde verwachting geldt voor het gebied in de richting van het huidige plangebied.

De conserveringsgraad van de aangetroffen sporen was betrekkelijk slecht. Door de vorming van de bouwvoor werden enkel de diepere delen van de sporen aangetroffen. Daarnaast zorgde een sterk

gevlekte bodem in combinatie met bioturbatiesporen voor een slechte leesbaarheid van het archeologische vlak en verstoringen van de hierdoor al moeilijk herkenbare sporen.

- IV. Hoe kunnen ongekende archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- Wat is de gespecificeerde verwachting (alsmede de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
 - Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?

Binnen het plangebied worden archeologische sporen uit de nieuwste tijd verwacht. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek in combinatie met de daar op volgende opgraving hebben ertoe geleid dat er niet verwacht wordt dat er zich in het plangebied ook Middeleeuwse of zelfs Romeinse sporen voor zullen doen.

De grondsporen (of resten hiervan) zijn opgevulde uitgegraven kuilen en greppels die door nieuw sediment zijn opgevuld. Deze tekenen zich onder de bouwvoor af. Deze bouwvoor is gedurende de tweede helft van het vorige millennium gevormd door landbouwpraktijken en heeft een groot deel van de oudere sporen (en resten van materiele cultuur hierin) zwaar beschadigd.

Impact van geplande bodemingrepen:

- V. Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?

Omdat de nieuwe verkaveling van de percelen die het plangebied vormen het mogelijk maakt dat de bodem van het plangebied volledig wordt verstoord gedurende het gebruik van de nieuwe percelen dient er vanuit te worden gegaan dat eventueel aanwezige archeologische resten volledig zullen worden vernietigd in dit proces.

Er is echter vastgesteld dat er waarschijnlijk geen waardevolle archeologische resten aanwezig zijn in de bodem van het projectgebied. **De impact van de bodemverstoringen op de kennis van ons verleden is hierdoor zeer beperkt.**

- VI. Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

Hoewel er werd vastgesteld dat er in de bodem van het plangebied mogelijk enkele archeologische resten uit de nieuwste tijd voor kunnen komen kan er worden vastgesteld dat verder onderzoek naar dergelijke sporen geen verdere archeologische kennis zal opleveren. Hiermee is de noodzaak tot vervolgonderzoek komen te vervallen.

2.5 Assessment

Plannen om een deel van de relatief nieuwe verkaveling van de percelen in de noordwestelijke hoek tussen de Hondekensmolenstraat en de Katteboomstraat te wijzigen noodzaakten het opstellen van een archeologienota. In functie van een eerste verkaveling werd er op deze (en de aanliggende) percelen reeds een archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Dit proefsleuvenonderzoek leidde tot de uitvoering van een vlakdekkende opgraving iets ten noordwesten van het plangebied. Op basis van de aangetroffen resten kon worden ingeschat dat binnen het huidige plangebied slechts recente sporen worden verwacht die in hoofdzaak in relatie kunnen worden gebracht met landindeling en -gebruik. Tijdens het vooronderzoek werd er aan deze sporen de gepaste aandacht besteed. Verder archeologisch onderzoek binnen het voorliggend plangebied zal met hoge waarschijnlijkheid geen significante kenniswinst opleveren en wordt dus ook niet nodig geacht.

3 Bibliografie

AGIV (AUT.) (2018a) “Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB)”. Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

AGIV (AUT.) (2018b) “Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen.” Beschikbaar op: <http://www.geopunt.be>.

DOV (AUT.) (2018a) “Databank Ondergrond Vlaanderen: Quartairgeologische kaart 1/50.000”. Beschikbaar op: <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000>.

DOV (AUT.) (2018b) “DOV|quartair|1/50.000”. Beschikbaar op: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/3quartair50000.html#inleiding>.

ONROEREND ERFGOED (AUT.) (2018) “Agentschap Onroerend Erfgoed: Inventaris Onroerend Erfgoed”. Beschikbaar op: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.

OPENSTREETMAP-AUTEURS, O. (AUT.) (2018) “OpenStreetMap”. Beschikbaar op: <https://www.openstreetmap.org/copyright>.

RYSSAERT, C. (AUT.) (2014) *Maiorum Consuetudini deditus. Transformaties en ontwikkeling van een rurale gemeenschap in de Mandelvallei: Gallo-Romeins en middeleeuws tijdsvak ter hoogte van de Hondekensmolenstraat in Izegem*. Opgravingsverslag D/2012/12.831/23. Antwerpen: Antea Group.

VAN RANST, E. & SYS, C. (AUT.) (2000) “Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)”, (April), pp. 361–361.

WUYTS, F. & TEETAERT, D. (AUT.) (2011) *Archeologisch Proefsleuvenonderzoek; Izegem - Hondekensmolenstraat, Hondekensmolenstraat 8870 Izegem*. Antwerpen.

4 Bijlages

Bijlage 1: afbakening van het plangebied plan (shp-bestand)

Bijlage 2: plannen van de bouwheer (pdf-bestand)

Bijlage 3: lijst van opgenomen figuren bureauonderzoek

FIGUUR 1: KAARTWEERGAVE VAN DE OMGEVING VAN HET PROJECTGEBIED OP OPENSTREETMAP. DE INZETKAART LINKS BOVEN GEEFT D.M.V. EEN RODE RECHTHOEK DE POSITIE VAN DE MEER INGEZOOMDE KAARTWEERGAVE AAN. BRON: AGIV, 2018A; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.	5
FIGUUR 2: KAARTWEERGAVE VAN HET PROJECTGEBIED EN DE BETROKKEN PERCELEN. DE INZETKAART LINKS BOVEN GEEFT D.M.V. EEN RODE RECHTHOEK DE POSITIE VAN DE GROTERE KAARTWEERGAVE AAN IN EEN RUIMERE CONTEXT. BRON: AGIV, 2018A.....	5
FIGUUR 3: RECENTE LUCHTFOTO (2017) WAAROP HET PLANGEBIED IS AANGEDUID. BRON: AGIV, 2018B.....	6
FIGUUR 4 BESLISSINGSBOOM, CRITERIA BIJ OMGEVINGSVERGUNNING VOOR HET VERKAVELLEN VAN GRONDEN. (BRON: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED).....	7
FIGUUR 5: PROJECTIE VAN DE PLANNEN VOOR DE VERNIEUWDE VERKAVELING VAN DE PERCELEN IN HET PLANGEBIED. BRON: AGIV, 2018A.	8
FIGUUR 6: FOTO VAN PROFIEL 2 (PROEFSLEUF 4) GEMAAKT BIJ HET PROEFSLEUVENONDERZOEK IN 2011 (BRON: RYSSAERT, 2014, FIG. 1.6)	12
FIGUUR 7: OVERZICHT VAN DE RELEVANTE PUTRANDEN VAN HET ONDERZOEK UITGEVOERD IN 2011. SL= SLEUF, KV= KIJKVENSTER. BRON: RYSSAERT, 2014 ONGEPUBLICEERD KAARTMATERIAAL; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.	13
FIGUUR 8: OVERZICHTSFOTO VAN HET GROTE SPOOR IN KIJKVENSTER 1 (IN HET NOORDEN VAN HET HUIDIGE PROJECTGEBIED). DE GRIJSBRUINE VLEK WORDT GEÏNTERPRETEERD ALS KLEIWINNINGSKUIL OF DRINKPOEL (WUYTS & TEETAERT, 2011, FIG. 12)... ..	15
FIGUUR 9: WEERGAVE VAN EEN SELECTIE VAN DE SPOREN DIE WERDEN AANGETROFFEN BIJ HET PROEFSLEUVENONDERZOEK EN DE OPGRAVINGEN IN 2011. DE SELECTIE VAN DE WEERGEGEVEN SPOREN WERD GEMAAKT DOOR ANTEA EN LEGT DE FOCUS OP DE SPOREN NABIJ DE OPGRAVING. SPOREN IN HET HUIDIGE PLANGEBIED ZIJN HIERDOOR GROTENDEELS NIET WEERGEGEVEN. BRON: RYSSAERT, 2014 ONGEPUBLICEERD KAARTMATERIAAL; OPENSTREETMAP-AUTEURS, 2018.	17

CHRONOLOGISCH KADER																																																													
HOLOCEEN	POSTGLACIAAL	SUBATLANTICUM	METALTIJDEN	STEENTIJDEN	Mesolithicum	Neolithicum	Bronstijd	IJzertijd	Romeinse tijd	Middeleeuwen	Post- Middeleeuwen	Tweede Wereldoorlog		Eerste Wereldoorlog		Nieuwste tijd		Nieuwe tijd		Late Middeleeuwen		Volle Middeleeuwen		Karolingische periode		Merovingische periode		Frankische periode		284-402		69-284		57 v.C. - 69		475/450 - 57 v.C.		800 - 475/450 v.C.		1050 - 800 v.C.		1800/1750 - 1050 v.C.		2100/2000 - 1800/1750 v.C.		2850 - 2100/2000 v.C.		4200 - 2850 v.C.		5300 - 4200 v.C.		7800 - 5300 v.C.		8500 - 7800 v.C.		9500 - 8500 v.C.		35 000 - 9500 v.C.		300 000 - 35 000 v.C.	
												Laat- Mesolithicum		Midden- Mesolithicum		Vroeg- Mesolithicum		Laat- Neolithicum		Midden- Neolithicum		Vroeg- Neolithicum		Late Bronstijd		Midden- Bronstijd		Vroeg- Bronstijd		Late IJzertijd		Vroeg- IJzertijd		Midden- Romeinse tijd		Laat- Romeinse tijd		Vroeg- Romeinse tijd		Midden- Romeinse tijd		Laat- Romeinse tijd		Vroeg- Romeinse tijd		Midden- Romeinse tijd		Late IJzertijd		Vroeg- IJzertijd		Midden- Bronstijd		Vroeg- Bronstijd		Late Neolithicum		Midden- Neolithicum		Vroeg- Neolithicum	
PLEISTOCEEN	WEICHSELIJEN	LAAT GLACIAAL	PLENIGLACIAAL	VROEG GLACIAAL	EEMIJEN	SAALIJEN	SUBBOREAAL		ATLANTICUM		BOREAAL		PREBOREAAL		LATE DRYAS		ALLERØD		VROEGE DRYAS		BØLLING		DENEKAMP		HENGELO		MOERSHOOFD		ODDERADE		BRØRUP		AMERSFOORT																												
							SUBBOREAAL		ATLANTICUM		BOREAAL		PREBOREAAL		LATE DRYAS		ALLERØD		VROEGE DRYAS		BØLLING		DENEKAMP		HENGELO		MOERSHOOFD		ODDERADE		BRØRUP		AMERSFOORT																												

